

ר ש ו מ ו ת

ה צ ע ו ת ח ו ק

1 בספרואר 1951

65

כ"ה בשבט תשי"א

עסור

106

הצעת חוק הפיקוח על עסקי ביטוח. תשי"א—1951

חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, תשי"א — 1951

<p>1. בחוק זה — "מבטח" פירושו — אדם העוסק בעסקי ביטוח בישראל ; "מועצה" פירושו — מועצת הביטוח שנתמנתה לפי סעיף 6 ; "מפקח" פירושו — המפקח על הביטוח שנתמנה לפי סעיף 5 ; "ענף" בביטוח, פירושו — סוג או סוגים של עסקי ביטוח ששר האוצר הגדירם. בצו שפורסם ברשומות, כענף לצורך חוק זה.</p>	<p>פירושים</p>
<p>2. לא יעסוק אדם בעסקי ביטוח מכל ענף שהוא בישראל אלא בשני אלה : (1) יש בידו רשיון לפי סעיף 3 והוא ממלא אחרי כל התנאים הקבועים ברשיון ; (2) מופקד פקדון לפי סעיף 4.</p>	<p>הנכלות על התעסקות בביטוח</p>
<p>3. (א) שר האוצר, או מי שנתמנה על ידיו, רשאי — (1) ליתן רשיון או לסרב ; (2) לקבוע ברשיון תנאים ולשנות תנאים שקבע בו ; (3) להגביל את תקופת תקפו של רשיון ; (4) לשלול תקפו של רשיון לגבי עשיית חווי ביטוח חדשים או לגבי הארכתם או הידושם של חווי ביטוח קיימים ; (5) לבטל רשיון, בהמלצת המועצה, אם דרך כלל ואם לענף מסויים של ביטוח. (ב) רשיון לפי סעיף זה יכול להיות כללי או מסוייג לפי ענפי ביטוח.</p>	<p>רשיונות</p>
<p>4. (א) הפקדון שמדובר בו בסעיף 2 (2) יופקד בידי החשב הכללי בסכום שיקבע שר האוצר, בצו שפורסם ברשומות, לכל ענף ביטוח, אם במזומנים ואם בניירות ערך שאושרו לכך על ידי שר האוצר. הפקדון יישאר מופקד בידי החשב הכללי עד שהמפקח ייזכה לדעת שהמפקיד חדל מלעסוק באותו ענף ביטוח שבעדו הופקד הפקדון וכי שוב אין לו שום התחייבויות באותו ענף. (ב) (1) היה הפקדון בניירות ערך, ישלם החשב הכללי את הפירות למפקיד. (2) היה הפקדון במזומנים, ישקיע החשב הכללי את כספי הפקדון בניירות ערך שאושרו לכך על ידי שר האוצר, וישלם את הפירות למפקיד ; (ג) שר האוצר רשאי, לאחר התייעצות עם המועצה, לפטור מבטח מהפקדת פקדון, כולו או מקצתו, אם דרך כלל ואם בעד ענף מסויים של עסקי ביטוח.</p>	<p>פקדונות</p>
<p>5. שר האוצר ימנה אדם להיות המפקח על הביטוח. הודעה על המינוי תפורסם ברשומות.</p>	<p>ספקה על ביטוח</p>
<p>6. (א) שר האוצר ימנה מועצה שתיקרא "מועצת הביטוח" שתייעץ אותו בענינים הנוגעים לעסקי ביטוח ; אחד מחברי המועצה יהיה רושם האגודות השיתופיות. (ב) הודעה על מינוי מועצה תפורסם ברשומות. (ג) המועצה תקבע בעצמה את סדרי ישיבותיה ועבודתה.</p>	<p>מועצת הביטוח</p>

(ד) אין לפרסם מדיונית של מועצה או כל תומך שנמטר לאחד מחבריה בזכות חברותו במועצה, ואין למסור הודעות או הצהרות על נושאים אלה, בלי אישורו של המפקח.

חיסול עסקיו של מבטח בלתי מורשה

7. (א) מי שהיה מבטח ורשיונו בוטל לפי סעיף 3 (א) (5), וכן מי שעסק בענף ביטוח בישראל מכוח סעיף 16 ולא קיבל רשיון לפי סעיף 3 תוך שלושה חדשים מיום תחילת תקפו של חוק זה חייב, בהשגחת המפקח ובהתאם להוראותיו, לחסל את עסקי הביטוח שלו בישראל או את עסקיו באותו ענף שהרשיון עליו בוטל או שלא ניתן לו רשיון, הכל לפי הענין.

(ב) לא חיסל אדם את עסקיו כאמור בסעיף קטן (א), רשאי בית משפט מחוזי בעל שיפוט מקומי, לבקשת היועץ המשפטי לממשלת ישראל או בא כוחו —

(1) למנות מקבל נכסים על רכושו של אותו אדם, כולו או מקצתו, וליתן צו אחר לפי תקנה 297 לתקנות הפרוצדורה האורחית, 1938, ביחס לאותו אדם או רכוש; וגם —

(2) לצוות על פירוק אם היה אותו אדם חברה או שותפות.

(ג) מקבל נכסים שנתמנה כאמור יהיה מוסמך לחסל את העסקים שמדובר בהם בסעיף קטן (ב), בהשגחת בית המשפט ובהתאם להוראותיו.

(ד) הוראות חלק ו' מפקודת התברות¹, או חלק ה' מפקודת השותפויות², יחולו על הליכים לפי סעיף קטן (ב) (2), בשינויים המחוייבים על פי הענין.

(ה) היה האדם שמדובר בו בסעיף קטן (ב) אגודה שיתופית, רשאי רושם האגודות השיתופיות — מבלי לגרוע מסמכות בית המשפט לפי פסקה (1) מאותו סעיף קטן — לצוות על פירוק האגודה. דינו של צו כזה כדין צו פירוק שניתן לפי סעיף 47 לפקודת האגודות השיתופיות³.

8. (א) כל מבטח חייב להגיש למפקח —

(1) תוך שלושים יום מיום תחילת תקפו של חוק זה — ואם לא היה עוסק אותו יום בעסקי ביטוח, תוך שלושים יום מיום שקיבל רשיון לפי סעיף 3 — העתקים מתעריפי הביטוח ותנאי הביטוח שלו הנהגים, בישראל ומחוצה לה, באותם ענפי ביטוח שבהם הוא עוסק בישראל, וכן כל דברי הדפוס שהוציא או הפיץ בישראל, ואם המבטח הוא חברה או חברה נכרית (כמשמעותן בפקודת החברות) או אגודה שיתופית — גם העתקים מאושרים מתזכיר ההתאגדות, מתקנות ההתאגדות, מהפרוספקט או מההודעה במקום הפרוספקט, או מכל מסמך המכונן את החברה הנכרית או המגדיר את כינונה, או מתקנות האגודה, הכל לפי הענין;

(2) תוך ארבעה עשר יום מיום שחל שינוי באחד הענינים האמורים בפסקה (1) — הודעה המפרטת את טיבו של השינוי;

(3) לא יאוחר מאחד באוקטובר בכל שנה — מאזן שנתי וחשבון ריווח והפסד, כשהם מאושרים בידי מבקר חשבונות מוסמך, ואם המבטח הוא חברה נכרית (כמשמעותה בפקודת החברות) — גם חשבון ריווח והפסד על עסקיו בישראל, כשהוא מאושר כאמור.

¹ ע"ר מס' 755 מיום 1.3.38, תוס' 2, עמ' 95.

² חוקי א"י, כרך א', פרק כ"ב, עמ' 156.

³ חוקי א"י, כרך ב', פרק ק"ג, עמ' 1020.

⁴ חוקי א"י, כרך א', פרק כ"ד, עמ' 396.

(ב) המפקח רשאי באישור שר האוצר, לקבוע, אם דרך כלל ואם למקרה מסויים או לסוג מסויים של מקרים —

(1) את צורת המאזן השנתי וחשבון הרייזח וההפסד שמבטח חייב להגישם לפי סעיף קטן (א) (3);

(2) את דרכי חישוב קרנות הביטוח במאזן כאמור;

(3) את דרכי הערכת רכושו של המבטח לצרכי מאזן כאמור.

(ג) כל אדם זכאי לעיין בכל מאזן שנתי או חשבון ריווח והפסד שהוגש למפקח לפי סעיף זה, ולהעתיקו, לאחר ששילם אגרה בשיעור שקבע שר האוצר בצו שפורסם ברשומות.

9. כל מבטח חייב —

פרסום מאזנים
וכו'

(1) לפרסם עד אחד בדצמבר של כל שנה בשני עתונים יומיים היוצאים לאור בישראל את המאזן השנתי וחשבון הרייזח וההפסד שהוגשו לאחרונה למפקח לפי סעיף 8 (א) (3), כשהם מאושרים בידי מבקר חשבונות מוסמך;

(2) לדאוג לכך שהמאזן השנתי וחשבון הרייזח וההפסד שהוגשו לאחרונה כאמור, כשהם מאושרים בידי מבקר חשבונות מוסמך, יוצג תמיד במקום בולט במשרדו הראשי ובכל סניף או מקום אחר בישראל שבו הוא עוסק בעסקי ביטוח.

10. (א) המפקח רשאי לדרוש מאת כל מבטח להגיש לו דינים וחשבונות סטטיסטיים בכל הנוגע לעסקי הביטוח שלו, בצורה ובאופן שיקבע המפקח.

סמירת ידיעות
והגשת מסמכים
למפקח

(ב) המפקח רשאי לדרוש מאת כל מבטח —

(1) למסור לו כל ידיעה על עסקי ביטוח שברשותו;

(2) להראות או להגיש, לו או לנציגו, כל פנקס, חשבון, הסכם, תעודה או מסמך אחר שבידו הנוגעים לעסקי ביטוח.

(ג) המפקח רשאי לדרוש כי הידיעות או המסמכים לפי סעיף קטן (א) או (ב) יימסרו או יוגשו לעתים מזומנות.

(ד) דרישה לפי סעיף זה תישלח בהודעה בכתב שתפרט את הידיעות או המסמכים הנדרשים ותקבע מועד מספיק למסירתם או להגשתם.

(ה) המפקח לא יגלה ידיעה שנמסרה לו ולא יראה מסמך שהוגש לו לפי סעיף קטן (ב) אלא —

(1) למועצה, במידה שיראה צורך בכך;

(2) לאדם בשירות המדינה בקשר לתפקידיו של אותו אדם; או

(3) לצרכי תביעה פלילית לפי חוק זה.

11. המפקח רשאי לראות דינים וחשבונות אינדיבידואליים ושאר מסמכים ולקבל ידיעות אחרות שנערכו או שהושגו בקשר לכל סטטיסטיקה שנאספה לצרכי פקודת הסטטיסטיקה, 1947, כאילו היה אדם המועסק לצרכי אותה פקודה.

קבלת ידיעות
וכו'
מהסטטיסטיקן
הממשלתי

12. המפקח רשאי להאריך כל מועד שנקבע בחוק זה או על פיו, אם דרך כלל ואם למקרה מסויים או לסוג מסויים של מקרים, בין לפני שתם המועד ובין לאחר מכן.

הארכת מועדים

¹ ע"ר מס' 1604 מיום 16.8.47, תוס' 1, עמ' 144.

אגרות

13. (א) בעל רשיון לפי סעיף 3 ישלם אגרות אלה:

(1) אגרה בעד מתן הרשיון;

(2) אגרה שנתית בעד כל ענף ביטוח שבו הוא עוסק אותה שנה.

(ב) שיעורי האגרות יקבע שר האוצר בצו שיפורסם ברשומות.

14. (א) היה שר האוצר סבור שתושב חוץ מסויים ראוי — בשים לב למעמדו ולהיקפם הבינלאומי של עסקי הביטוח שלו — לעסוק בעסקי ביטוח בישראל וכי התעסקותו זו עשויה להיות לתועלת לכלכלה הישראלית, רשאי הוא לפטור אותו תושב חוץ מהוראות חוק זה, כולן או מקצתן, אם דרך כלל ואם לענף מסויים של עסקי ביטוח.

(ב) פטר שר האוצר תושב חוץ מהוראות חוק זה, כולן או מקצתן, רשאי הוא להורות

כי —

(1) שום אדם לא ישמש בעניני ביטוח, סוכן, מתווך, גובה או באיכות של אותו תושב חוץ אלא על פי רשיון מאת שר האוצר או ממי שנתמנה על ידיו;

(2) סעיפים 2 (2), 4, 8, 10, 13 ו-16, כולם או מקצתם, יחולו על אדם המשמש כאמור, כאילו היה מבטח.

(ג) הוראות סעיף 3 יחולו על רשיון לפי סעיף קטן (ב) (1).

עבירות

15. (א) אדם —

(1) שעבר על האמור בסעיף 2;

(2) שלא מילא אחרי האמור בסעיף 7 או אחרי הוראה שהורה המפקח לפי אותו סעיף;

(3) שלא מילא אחרי הוראה שהורה שר האוצר לפי סעיף 14 (ב);

(4) שמסר בידועים הודעה בלתי נכונה במסמך שהגיש לצורך חוק זה, או שהשיב בידועים תשובה בלתי נכונה בקשר לידועה שנדרשה ממנו בהתאם לחוק זה,

דינו — מאסר עד שנה אחת או קנס עד שש מאות לירות או שני הענשים כאחד.

(2) אדם —

(1) שלא מילא אחרי האמור בסעיף 8 או בסעיף 9;

(2) שלא מילא אחרי דרישה שנשלחה אליו לפי סעיף 10.

דינו — מאסר עד ששה חדשים או קנס עד שלוש מאות לירות או שני הענשים כאחד.

(ג) חבר בני אדם שנאשם בעבירה לפי סעיף זה, ייאשם בה גם כל אדם שהיה בשעת העבירה ראש החבר, מזכירו, נאמנו, מנהלו, מנהל עסקיו או חשבו הראשי או היחיד, אלא אם הוכיח אותו אדם שהעבירה נעברה בלי ידיעתו או שנקט כל האמצעים המתאימים למניעתה.

הוראות מעבר

16. אדם שעסק בענף ביטוח בישראל ערב יום תחילת תקפו של חוק זה רשאי להמשיך ולעסוק באותו ענף ללא רשיון עד תום שלושה חדשים מאותו יום, או עד שהודע לו על סירוב לתת לו רשיון, הכל לפי המועד המוקדם יותר.

ביטוי

17. (א) בטלים:

(1) הסעיפים 100 ו-101 והתוספת החמישית לפקודת החברות;

(2) סעיף 60 לפקודת האגודות השיתופיות.

(ב) צו שניתן לפי סעיף 101 לפקודת החברות, לפני יום תחילת תקפו של חוק זה, ושעמד בתקפו ערב אותו יום, יוסיף לעמוד בתקפו כאילו ניתן על ידי שר האוצר לפי חוק זה.

18. שר האוצר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל ענין הנוגע לביצועו.

ביצוע ותקנות

ד ב ר י ה ס ב ר

הצעת חוק זו באה לאפשר פיקוח על פעולותיהם של מוסדות הביטוח הקיימים ועל ייסודם של מוסדות ביטוח חדשים, כצעד ראשון לקראת חוק מקיף וכולל בעניני ביטוח. בד בבד עם התפתחות הביטוח בעולם, ריבוי ענפיו והרחבת תחומיו, ועם היותו לגורם חשוב בכלכלה המודרנית, התעורר הצורך בפיקוח ממלכתי על עניני הביטוח, לשם תקנת הציבור ולטובת המבטחים והמבוטחים גם יחד. לציבור בכללו יש ענין רב ביציבותם הכספית של מוסדות הביטוח, המבטיחה קיום התחייבויות במועדן, ובדרכי פעולה הוגנות ויעילות מצדם. רצוי פרסום רחב ככל האפשר של מאזני מוסדות הביטוח ושאר מסמכים המשקפים את מצבם הכספי, כדי שהציבור יוכל לעמוד על טיבם בשעה שהוא נזקק לשירותם. מצד שני מעונינים המבטחים עצמם בהסדר יעיל של משק הביטוח שיש בו כדי למנוע התחרות פרוצה ולעודד הגהלת עסקים כשרה והוגנת, ולמעשה מובאת הצעת חוק זו לכנסת ביזמתן של כמה חברות ביטוח.

שיקולים אלה וכיוצא בהם מונחים ביסודם של חוקים שונים שחוקקו ברוב ארצות אירופה, בחבר העמים הבריטי ובאמריקה, המכוונים להסדרת עניני הביטוח ולפיקוח עליהם מטעם השלטונות.

אף בארצנו נעשתה התחלה בכיוון זה, התובעת עתה את המשכה, הרחבתה והשלמתה. בהתאם לסעיף 100 לפקודת החברות נדרשות חברות הביטוח להציג לרשם החברות מדי שנה בשנה דינים וחשבונות בדבר מצבן הכספי ולהציגם במשרדיהן; וסעיף 101 לאותה פקודה מחייב אותן להפקיד בידי הממשלה פקודנות קבועים לכל ענף וענף של עסקי ביטוח. חובות מקבילות הוטלו על אגודות שיתופיות העוסקות בביטוח בתוקף סעיף 60 לפקודת האגודות השיתופיות.

הוראות חוקיות אלו מצומצמות מדי, הן מבהינת תכנן והן מצד היקף תחולתן. כאמור, הן חלות על חברות ואגודות שיתופיות בלבד; אך אין הן נוגעות לשאר העוסקים בביטוח, אם כיחידים, אם כשותפות, ואם בצורה אחרת. ואילו מצד תכנן, אין בהן משום שיטת פיקוח מספקת, הצריכה, לפי טבע הדברים, להקיף את פעולות הביטוח בכללותן. שיטת פיקוח מעין זו, אם כי במידה מצומצמת למדי, קיימת אצלנו היום רק לגבי ביטוח כלי רכב של מנוע (סיכוני צד שלישי), המהווה ענף מיוחד במינו וכפוף לדינים מיוחדים.

שיטת הפיקוח המוצעת בזה תולה את ההתעסקות בביטוח מכל ענף שהוא בקבלת רשיון מאת שר האוצר או מטעמו ובהפקדת פקדון (סעיף 2). הפקדון יופקד בידי החשב הכללי בעד כל ענף ביטוח שהמבטח עוסק בו (סעיף 4). על המבטחים מוטלת חובה של הגשת דינים וחשבונות, פרסום מאזנים, מסירת ידיעות וכו' (סעיפים 8, 9 ו-10).

עבודת הפיקוח היומיומית על עניני הביטוח תבוצע בידי מפקח מיוחד שיתמנה על ידי שר האוצר ושסמכויותיו מפורשות בחוק. סמכויות אלה כוללות, בין השאר, קביעת דרכים של חישוב קרנות ביטוח והערכת רכוש — באישור שר האוצר — (סעיף 8 (ב)). דרישת ידיעות ומסמכים הנוגעים לעסקי ביטוח (סעיף 10). הארכת מועדים (סעיף 12). וכיוצא בזה.

לשם ייעוץ בעניני ביטוח תוקם מועצת הביטוח (סעיף 6). מתפקידה של המועצה לייעץ את שר האוצר בענינים הנוגעים לעסקי ביטוח, ובכלל זה פטור מהפקדת פקדון (סעיף 4 (ג)), ולהמליץ על ביטול רשיונות (סעיף 3 (א) (5)). אחד מחברי המועצה יהיה רושם האגודות השיתופיות.

כדי לתת שהות בידי מבטח להשיג את הרשיון הדרוש, יורשה הוא להמשיך בעסקי הביטוח הקודמים שלו גם ללא רשיון שלושה חדשים מיום תחילת תקפו של החוק או עד שיודיעו לו על סירוב לתת לו רשיון (סעיף 16). אם לא יינתן לו רשיון, יצטרך הוא לחסל את עסקי הביטוח שלו בישראל, בהשגחת המפקח ובהתאם להוראותיו; לא חיסל, רשאי בית המשפט המחוזי למנות מקבל נבסים שיהיה מוסמך לחסל את עסקי המבטח תחתיו. במקרה של חברה, שותפות או אגודה שיתופית מותר יהיה גם לצוות על פירוק. הוראות מקבילות חלות על מבטח שרשיונו בוטל (סעיף 7).

סעיף 14 בא לאפשר לשר האוצר לפטור עוסק בביטוח, תושב חוץ, שהוא בעל עמדה בינלאומית ובעל חשיבות מיוחדת בשביל הכלכלה הישראלית, מהוראות חוק זה. מכולן או ממצתן, בכלל או בענף ביטוח מסויים. הוראה זו יוצאת בעקבות הוראה דומה בחוקי הביטוח של מדינות שונות. כדי לקיים את מידת הפיקוח הדרושה על עסקי הביטוח של תושב חוץ פטור כזה, רשאי שר האוצר לחייב את סוכניו וכי בהשגת רשיון ולהטיל עליהם סעיפים מסעיפים שונים, שסוכנים כאלה יהיו חייבים לקיימם, כאילו היו עצמם מבטחים (סעיף 14).

ההוראות בחוק הקיים ביחס לחברות ביטוח ולאגודות שיתופיות העוסקות בביטוח, שהוסברו לעיל, יובלעו עתה בתוך ההוראות הכלליות של החוק המוצע, שיחול, כאמור, במידה שווה על חברות, אגודות שיתופיות, שותפויות ויחידים העוסקים בביטוח. לא יהיה אפוא צורך בהוראות המיוחדות הללו, ובהתאם לכך יבוטלו ביטול מפורש, אגב שמירת הצווים שהוצאו לפיהן (סעיף 17).

